

Seguint els passos de l'OAS

Durant els darrers mesos, l'Organisation de l'Armée Secrète (OAS) ha tornat a convertir-se en notícia: implicacions en els tèrbols afers de la màfia internacional, presumpta participació en els assassinats del GAL, col·laboració amb l'extrema dreta europea... A Perpinyà, un dels majors nuclis d'aquella població pied-noir, un lustre després, no semblen distints. I guarden completament vius els records de la gran escapada.

Ismael LÓPEZ

La ràdio pirata de l'OAS començà a emetre. El coronel Paul Dufour s'acostà al micròfon, respirà i va dir: «done l'ordre d'interrompre les obstruccions ja preparades, que podrien agreujar el calvari d'aquells qui estan esperant amb angoixa el moment d'embarcar». Les ones continuaren desplaçant-se en la clara nit d'Orà, només interrompuda pels trets dels darrers franc tiradors. «Confie plenament en el vostre esperit de disciplina», sentencià finalment el coronel. Era el final del dia 26 de juny de 1962. L'Exèrcit Secret havia decidit d'interrompre la seua campanya de «terra calcinada». La fi de vuit anys de guerra s'acostava. El cost: milions de morts i l'enfonsament de la IV República Francesa.

A les vuit de la vesprada del mateix dia i a l'altra vora del Mediterrani, un vaixell entrava suaument al port de Cartagena. A bord anaven sis homes de l'OAS. «No podem donar-ne els noms, per temor a possibles represàlies contra membres de les seues famílies», assenyalava la premsa local. I hi afegia: «la vida allí es desenrotlla en un ambient de completa anarquia. Els representants de l'un i l'altre bàndol no consenteixen que ningú tracte d'escapar i disparen contra els fugitius sense contemplacions». Els sis evadits van eixir de seguida cap a distints punts, per entrar en contacte amb l'Organització. Havien aconseguit escapar d'Algèria, gràcies al iot de *monsieur* Florence. Un iot anomenat *Evasió*.

«Els repatriats van lluitar a Algèria. Van ser els campions del plàstic, de la metralleta, del sabotatge», diu M. Louis Florence, 23 anys després i a la seua clínica dental de Perpinyà.

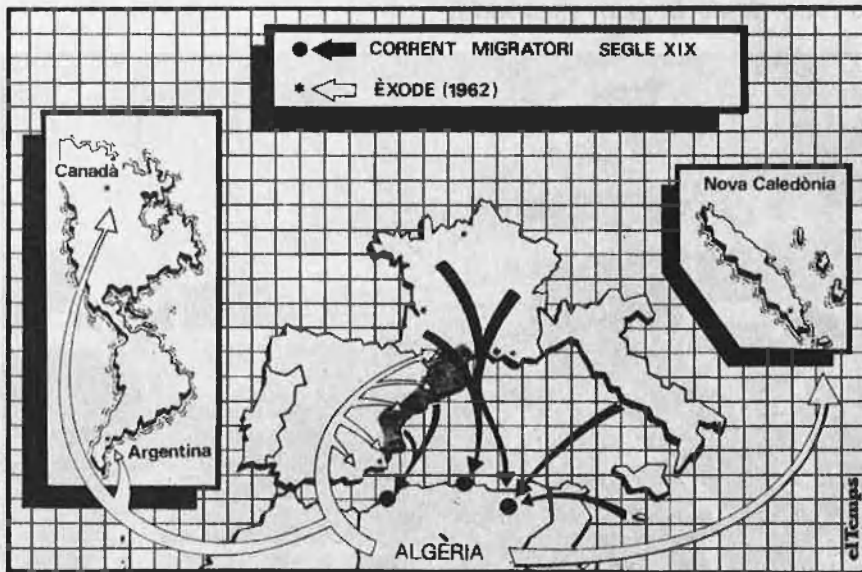
«El rostre de la derrota»

La diàspora blanca

La victòria del FLN va dur la desesperada fugida del milió d'uropeus que vivia a Algèria, sobre una població àrab de vuit milions d'habitants.

Després de 130 anys d'un intens corrent migratori, que havia partit des del País Valencià, les Illes, el Rosselló, Alsàcia, Lorena i Occitània, a

No obstant això, els grups més importants s'aplegaren a Alacant —arribaren a instal·lar-se 30.000 *pied-noirs* de colp a la ciutat— i al Rosselló —on, actualment i després de dues llargues dècades de *flotacions*, n'hi ha prop de 35.000—. És, doncs, amb Alacant, el nucli més important

causa, fonamentalment, de les grans pèrdues patides per la fil·loxera sobre les vinyes, les principals concentracions de *pied-noirs* han tornat a aplegar-se, com per efecte de *boomerang*, sobre aquests mateixos indrets, que un dia abandonaren a la recerca d'un treball millor o d'una fortuna fàcil.

Durant els primers anys seixanta la ciutat de Belcaire o la d'Alès reberen uns dos mil «*repatriats*». Uns altres milers arribaren també a la Provença i a Nîmes, Montpeller, Toló, Marsella o Niça. O a la Bretanya, on Nantes va haver-ne d'hostatjar uns deu mil. Però la gran diàspora blanca arribà, inclús, a l'altra vora de l'Atlàntic. Fins a l'Argentina —on el govern els concedí en 1964 terres a Entre Ríos—, al Canadà —on a mitjan dècada dels 60 eren uns dotze mil— o a Nova Caledònia, territori triat per 25.000 *pied-noirs*.

numèricament, però, a diferència d'aquella, reuneix una població *pied-noir* més sòlida, amb un major associacionisme i una gran activitat política.

L'eix bàsic de les poblacions *pied-noirs* és, doncs, una línia dispersa, però essencialment catalana: de Santa Pola a Perpinyà, a través d'Alacant, la Vila Joiosa, Benidorm, Xàbia, València, Benicàssim, Cambrils i Roses.

Antoni Seva ha estudiat rigorosament aquest fenomen i en la seua obra *Alacant, 30.000 pied-noirs*, imprescindible per tal de conèixer el gran esclat migratori euro-algerià, afirma que «en 1966 encara quedaven a Algèria, integrats dins la nova República Islàmica, uns 80.000 europeus, dels quals la meitat vivien a la capital», és a dir, el 8 per 100, aproximadament, de la població no-musulmana.

«Però, quan van tornar a França —aclareix— no hi ha hagut ni una sola acció, ni un sol atemptat fet per nosaltres. Aquesta és la veritat. I la prova —afegeix— és que la lluita no era política, perquè la nostra preocupació principal era viure a Algèria i continuar sent francesos».

«¡Florence mai no ha estat a l'OAS!» —diu un grup d'antics militants a «La Maison dels Pieds-Noirs et de ses Amis», un dels molts locals d'encontre de la vella població franco-algeriana, situat al número 8 del carrer Allart, a la capital de la Catalunya-Nord. «Florence i molts d'altres tenien allà una bona situació. Inclús avui mantenen la seua situació social, burgesa», afegeixen. ¿I vostès?, ¿van ser vostès de l'OAS? La resposta no pot ser més clara: «¡Sí... tots!»

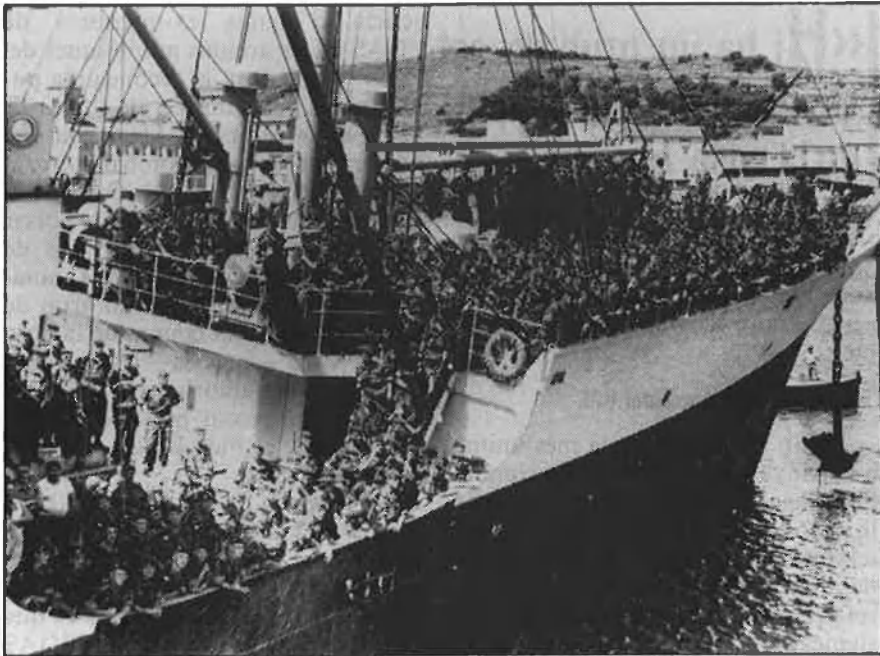
Franco, mecenes de l'OAS

«El primer escamot de l'OAS —conta un d'aquests «francesos d'Algèria»— es va formar al barri més humil d'Orà. ¡Volien defensar les poques coses que tenien!», exclama.

El 21 de febrer de 1961, l'Exèrcit Secret quedava constituït a la Casa de França, a Madrid. El general Salan va dirigir les reunions. Els també generals Jouhaud, Zeller i Challe eren, amb ell, els principals caps del seu Alt Estat Major.

Sota el règim del dictador del Pardo, els enemics acèrrims de l'FNL i, ara, de De Gaulle, podien moure's amb absoluta llibertat: «L'OAS passava clandestinament a Espanya», diuen. «I el govern de Franco ens donava un permís de residència. Podíem, per tant, estar tranquils a Espanya, dir sense cap problema que érem de l'OAS». I fins i tot, mantenir una completa infraestructura per a les seues activitats i operacions de suport econòmic i militar en territori ibèric. Una casa d'antiguitats els servia de cobertura: «els americans també tenien les seues».

En aquell moment pensaven que «encara es podia guanyar la guerra». Més avant, el ràpid desenvolupament dels esdeveniments demostraria que tot estava perdut... per als francesos. La seua ira, el seu malestar per la derrota, no ha acabat encara. Ni les seues queixes: «¿què han fet els americans a Austràlia, els anglesos a

«Perpinyà, 1962: el retorn de l'exèrcit francès»

l'Índia, els russos a l'Afganistan? Nosaltres fèrem hospitals, ciutats, escoles... I avui, ¡Mireu allò!... ¡és un femer!

Mitterrand, l'amic «pied-noir»

«El govern de l'època no pensava que una quantitat tan gran de persones es desplaçaria a França. Mai no pensà que tot el món tornaria ràpidament», diu Gérard Meble d'Isles, natural de Constantine i regidor a l'Ajuntament de Perpinyà, gràcies als vots dels seus vells companys d'èxode. «Foren —recorda— associacions privades les que hagueren de substituir l'administració governamental per rebre'ns. Grups d'acollida als repatriats, la Creu Roja...».

«Jo me'n vaig anar en un veler a Cartagena», diu ara Paul Valdener d'Orà, regidor també del mateix grup *pied-noir* a l'ajuntament rosellonès. Els motius d'una fugida tan desesperada eren, al seu parer, ben clars: «el 5 de juliol hi hagué grans problemes a Orà. L'FLN —assegura— degollà més de 7.000 persones». Gràcies a l'«Evasion» ell també aconseguí de fer-se escapol dels «rebels».

Per a tots dos, la major preocupació és assolir una eixida política que permeta de canviar radicalment la situació dels «repatriats». «La posició que han mantingut els distints go-

vernens, pel que fa a nosaltres, és completament insatisfactòria», valora Gérard Meble, membre encara de l'associació *Le Recours*. I avalua: «De De Gaulle, val més no parlar-ne. Per culpa d'ell, hi hagué aquella gran matança de francesos a Algèria, ja que l'exèrcit estava reclòs a les casernes i no rebé l'ordre de defensar els francesos». Després vingué Pompidou. «Pompidou féu tot el que pogué. Disposà determinades lleis, decrets, etc., però que no donaren satisfacció i, sobretot, mai no pogué aplicar aquestes disposicions. Giscard d'Estaing féu promeses i promeses. Hi creguérem, com també creguérem en De Gaulle. Però Giscard no en complí ni una, una vegada elegit». «A continuació, arribà Mitterrand —apunta ara Paul Valdener, membre del Groupe National pour l'Indemnisation. «No sóc socialista —declara—, però reconeixem que és l'únic que ha posat a la nostra disposició un ministre i que ha pres el problema dels repatriats com a tal». El dirigent de la Segona Internacional «ha disposat, inclús, un ministeri dels repatriats».

«Amb França viviem millor»

En el moment dels esdeveniments d'Alger, el coronel Puigt, «el més jove coronel de França», dimití de l'exèrcit, «per tal de no haver de dis-

parar contra els seus compatriotes». Dirigent del Groupe pour l'Indemnisation, l'ex-militar d'acurats bigotis blancs i impecable vestit blau marí no demostra cap dubte sobre el paper que hi jugà De Gaulle: «Ell fou qui ens vengué Algèria. Per a nosaltres és un traïdor. Ens enganyà i després ens deixà sols, sense res, sense vaixells, sense possibilitats de fugir». «Pense —diu ara Gérard de Mebles— que tal vegada hauria estat millor una política d'independència pensada amb temps».

«El govern francès —comenta M. Brasier, president del Cercle Algèrianiste, una de les diverses associacions que permeten l'estabilitat cultural i política dels *pieds-noirs* a Perpinyà— ens digué en un principi: podeu triar la nacionalitat àrab. Ja hi havia activistes, però, amb això, tota la població es passà a l'OAS. Després, el govern s'adonà del que havia dit i rectificà: podeu tenir dues nacionalitats. Ell fou, doncs, el responsable de fer bascular la població cap a nosaltres. Però —puntualitza— no tots mataven».

Kaouah Mourad és àrab. Durant set anys fou diputat a l'Assemblea de París, elegit per la llista «Algèria Francesa». Una llista a la qual també hi havia el general Jouhaud, gran cabdill de l'OAS. Per a ell, els seus compatriotes algerians s'equivocaren: «A l'Algèria —opina— s'ha dit una gran mentida en afirmar que la població nadiua estava millor sense la presència francesa». «La població nord-africana —assegura— no volia la independència».

Paraula de comissari

«Els presoners francesos capturats per l'FLN eren molt pocs. I eren tractats bé, perquè convenia al Front», diu Andry Lucien, ex-comissari de policia a Alger. «I els passejaven poble per poble, per tal de mostrar la victòria del combat». «Però, quan agafaven població àrab que s'havia mostrat pro-francesa —diu l'ex-policia—, la degollaven o li treien els ulls o els llavis, si és que fumaven. També mataven molts mestres d'escola pel seu gran arrelament en els pobles petits».

La seua opinió sobre el tracte als presos de guerra no deixa de ser polèmic: «¿Calia considerar-los com a presoners de guerra o com a terroris-

tes?», es demana l'antic comissari. I contesta: «Hi havia els qui feien partit de l'alliberament, que tenien uniforme de l'exèrcit i, d'altra banda, els terroristes que només es dedicaven a posar bombes. Quan agafàvem un terrorista que venia de matar gent —recorda— ens mostràvem més brutals, per tal d'aconseguir que parlàs». Fins i tot la tortura era, segons sembla, lícita i quotidiana: «de vegades, aplicant-los els cables d'un telèfon de campanya —descriu— a l'orella i al penis, ho aconseguíem». Qualsevol informació s'obtenia «electrocutant-los». «Sí, ens en pasàvem», diu. I immediatament en dona una raó: «¡Com tot el món!»

«Ells volien la dominació musulmana enfront del món cristià —diu un altre vell activista de l'Exèrcit Secret.— ¡Reconciliació? ¡Mai! És impossible. Tot és molt recent. Si el govern digués que havíem de ser amics, li diríem que mai, que amb els *pièds-noirs* no cap aquesta possibilitat.

«Hi ha un grup de set o vuit que s'ha ocupat de la cosa basca»

¡Amb els algerians que governen, no! Pot haver-hi amistat personal amb algun àrab, però una amistat general amb els musulmans és inviable».

Set o vuit del GAL

«Amb Franco hi havia més unitat a Espanya», diu de nou el funcionari de policia. «Ara hi ha massa regionalització. Això és la divisió». I adverteix: «Ja va passar el 32 amb la Generalitat». ¿Els bascs? —s'interroga refermant les paraules amb un gest signicatiu del puny—, són molt durs». «Des que han descentralitzat Espanya, tot va pitjor».

La presumpta participació i la pre-

sència d'alguns ex-membres de l'OAS en les accions antibasques del GAL és una cosa ja reconeguda públicament pel Ministeri de l'Interior de José Barrionuevo. Una cosa que no sorprèn els antics combatents «secrets». Si bé precisen: «L'OAS ja no existeix. Als grups anti-ETA potser n'hi ha un entre cent mil. Els de l'OAS ja tenim 60 anys». Tanmateix, afirma: «Bé, hi ha un grup de set o vuit que s'ha ocupat de la cosa basca. Però —precisa— els qui maten són una minoria. Un grup de gent que ha passat per l'Àfrica negra, l'OAS, el País Basc... ¡Mercedaris, doncs!».

«¿Presència de l'OAS al GAL?», es pregunta un altre d'aquells homes, instal·lat ara en la pacífica tranquil·litat de Perpinyà. «No, em pense que no. El que pot ser és que una organització inspirada en l'OAS empre els seus mètodes contra el terrorisme. Sí, és la típica forma d'actuar. La típica resposta de l'OAS».

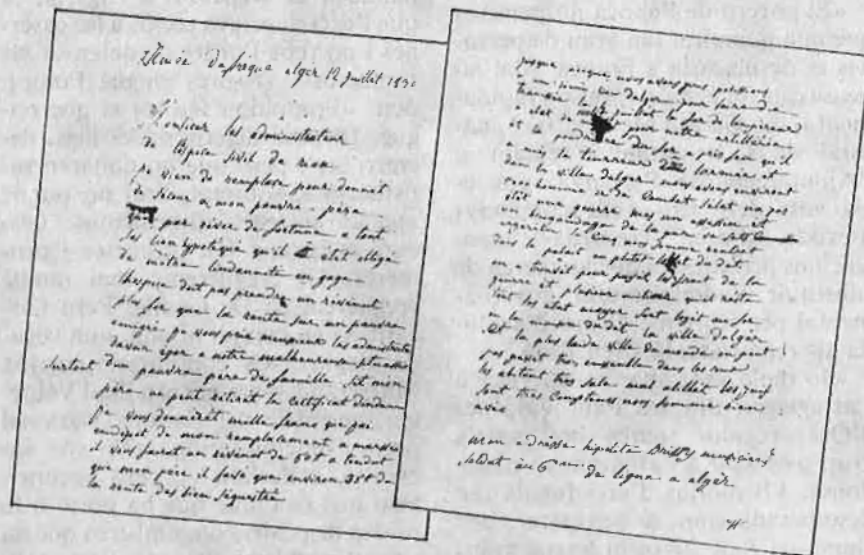
Hipòlit Brissy, VI Regiment

Datada el 12 de juliol de 1830 i escrita a la ciutat d'Alger, en els primers dies de l'ocupació, sota els sons de la guerra, és la primera carta coneguda d'un soldat de l'exèrcit francès al país nord-africà.

«Hipòlit Brissy, músic, soldat al VI del Front» hi explica els motius de la seua presència a l'Armada, narra alguns aspectes dels enfrontaments bèl·lics amb els habitants algerians i comenta alguns trets costumistes. La seua visió, no obstant això, no deixa de ser la d'un colonitzador que observa *la nova terra conquerida*, amb l'arrogància de qui sembla procedir del *millor dels mons possibles*.

«Senyor administrador: He vingut per tal d'ajudar el meu pare, que ha hipotecat tots els seus béns, empenyorant-los per obtenir un poc de diners...»

«Vull dir-vos alguna cosa respecte a la guerra... El 13 de juliol desembarcàrem. Unes quantes canonades ens van dispersar, però perdérem molt poca gent. El dia 19 vam arribar al quarter general i l'incendià-

rem. Açò durà quatre hores. No hem deixat de combatre ni un sol dia».

«Hem ocupat posicions a mitja llegua d'Alger per fer trinxeres. El 14 de juliol la nostra artilleria destruï el fort de l'emperador: la pólvora s'incendià i el pànic es va generalitzar per tot l'exèrcit. Tenim 5.000 homes

fora de combat. Açò, més que una guerra, ha estat un assassinat dut a cap pels imbècils dels algerians...»

«La ciutat d'Alger és la més estreta del món. Tres persones juntes no caben per un carrer...». «Els seus habitants són molt bruts i van molt malament vestits...».